

Syn på sygdom og brug af lægeplanter

I MIA var det først og fremmest munke, som havde forstand på medicin. Derfor fungerede flere klostre som hospitaler. Medicinen stammede fra forskellige urter, og klostrene havde store urtehave med medicinplanter.

I MIA mente man, at vi mennesker havde fire forskellige væsker i kroppen: Blod, slim, gul galde og sort galde. Vores sundhed afhang af, at der var balance mellem de fire væsker. Blev man syg, var det fordi der var for meget eller for lidt af en af væskerne. (1)

Der var flere måder at behandle patienterne på. Men mange af dem gik ud på at tømme kroppen for væsker som blod, slim, sved, urin og afføring.

Havde en patient for meget af væsken blod, var det nødvendigt at årelade (2) patienten. Altså stikke hul på en åre, så noget af blodet kunne løbe ud. Eller sætte igler på huden, som kunne suge blod ud af kroppen.

Munkene kunne også lave et udtræk af fx TIMIAN. Det virkede vanddrivende. Dvs. at det fik patienten til at svede eller tisse.

Et **UDTRÆK** betyder, at planten ligger i blød i fx vand, øl, mælk eller alkohol. Derefter bliver det drukket som saft eller spist som en suppe. Planterne tages op efter noget tid, og blandes med fedt eller olie og kan lægges på det sted, hvor det gør ondt.

Man kunne også komme bestemte **urter i maden**, så patienten fik diarre, og på den måde kom af med afføring. Og der kunne også laves brækmidler, så patienten kastede op.

Udover at drive væsker ud af kroppen kunne munkene også bruge medicinplanterne til smertestillede medicin og beroligende medicin

TIMIAN kunne fx hjælpe mod halsbetændelse og kighoste. Så skulle der laves et afkog til at gurgle munden og halsen i.

Et **AFKOG** betød at man overhældte planten med kogende vand, som man derefter kunne drikke.

Sluttelig kunne man også komme **medicinplanter i badevand**. Så fik patienten besked på at bade i dette vand. Det var en måde at afhjælpe udslet på.

Gøgeurt. Rodknoldene minder i formen om testikler. Derfor blev de opfattet som elskovsmiddel. Unge saftige knolde blev spist mod impotens. Runkne, indtørrede knolde. Dem spiste munkene for at leve i kyskhed.

- (1) Mad og medicin blev betragtet som to sider af samme sag. I en engelsk tekst fra middelalderen står: "Mad er den bedste medicin". Både vegetabiliske og animalske madvarer blev kategoriseret ud fra fires egenskaber: varm eller kolde, tørre eller fugtige. Diæten – eller behandlingen – blev sammensat ud fra princippet om at give patienten mad, som havde de modsatte egenskaber som sygdommen. Eksempelvis blev en varm og fugtig sygdom som akut opstået feber behandlet med bygvand (tisane), som blev anset for at være en kold og tør plante, der kunne opsuge varmen og fugtigheden fra patientens krop. (Middelalderens Danmark: 215)
- (2) Henrik Harpestreng (død i 1244) var personlig læge for kong Erik Plovpenning. HH var kannik ved Roskilde Domkirke. Han skrev, at åreladeren skal være ædru og arbejde i et godt og oplyst rum. Hans skal kende de rigtige blodårer, og jernet, han bruger, skal være lyst, skinnende og tyndt, så det ikke giver for dybe sår. Den åre, man vil slå jernet i, skal underbindes med et stykke stof, så den svulmer op, og patienten skal holde om en stok, mens åreladningen foregår. Risikoen ved indgrebet kendte HH godt: man bør være forsigtig med at årelade børn og gamle. Og trælle bør undgås, fordi man, hvis det går galt, risikerer erstatningskrav fra ejeren. (Middelalderens Danmark: 210)
- (3) Når man kender til de mange smitsomme sygdomme og grasserende epidemier i middelalderen, der ramte alle samfundslag, og datidens lægekundskab, kan man godt undre sig over, at folk ikke bukkede under og levede i evig angst og afmægtighed. En vigtig del af forklaringen skal nok findes i, at den katolske kirke udgjorde en meningsgivende ramme om hele personens liv fra fødsel til død og videre i det hinsides. Sygdom var ikke nødvendigvis guds straf. Der måtte være en mening med det, og syge og fattige, blev i mange tilfælde betragtet som nogle, der var tættere på gud, fordi de ligesom Jesus måtte leve i fattigdom og tåle lidelse. I den katolske kirke blev det at hjælpe syge og fattige anset som en pligt og som en god gerning, der ville blive husket på dommens dag. Bøn og bod var også måder hvorpå den enkelte kunne handle og forsøge at hjælpe sig selv. Kirkens sakramenter (de handlinger, som giver os Guds nåde og giver os en del af det guddommelige fx dåb og nadver) hjalp også folk gennem livet. (Middelalderens Danmark: 208-209)